

Ministerstvo vnitra
Odbor bezpečnostní politiky

Zpráva o postupu a průběžných výsledcích zavádění
Národní strategie pro práci Policie České republiky
ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

Praha 2004

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 25. srpna 2004 č. 800

ke Zprávě o postupu a průběžných výsledcích zavádění Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

V l á d a

I. b e r e n a v ě d o m í Zprávu o postupu a průběžných výsledcích zavádění Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám, obsaženou v části III materiálu č. j. 1063/04;

II. u k l á d á ministru vnitra plnit úkoly stanovené v části 4 zprávy uvedené v bodě I tohoto usnesení.

Provede:

ministr vnitra

	Předseda vlády
	JUDr. Stanislav G r o s s , v. r.

Zpráva o postupu a průběžných výsledcích zavádění Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

Obsah

1. Úvod
2. Vyhodnocení úkolů vyplývajících z implementace *Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám* a návrhy na další opatření
 1. Vzdělávání a formování kariéry policistů
 2. Zaměstnávání příslušníků národnostních a etnických menšin u Policie ČR
 3. Psychologické šetření uchazečů o práci u Policie ČR, monitoring xenofobní hodnotové orientace policistů v rámci základní odborné přípravy
 4. Etický kodex Policie ČR
 5. Realizace reprezentativního sociologického šetření problematiky vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin v ČR
 6. Realizace pilotních projektů
 - 6.1. Plán činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám a Styčný důstojník pro problematiku menšin
 - 6.2 Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách
3. Závěr
4. Přehled úkolů uložených Ministerstvu vnitra ČR a Policii ČR

1. Úvod

Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám (dále jen „Strategie“) byla vzata vládou ČR na vědomí usnesením č. 85 ze dne 22. ledna 2003. Strategie je základním koncepčním materiálem, který se dotýká problematiky vztahu národnostních a etnických menšin a Policie ČR a oblasti práce Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám.

Strategie je reakcí na rizika a výzvy, jež multikulturní a multietnická společnost klade na státní správu a práci policejních sborů. Je také odpovědí na společenskou objednávku strategického dokumentu týkajícího se policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám.

Strategie prosazuje principy moderní policejní práce v etnicky a národnostně různorodé společnosti. Jejím záměrem je vytvořit mechanismy, které by Policii ČR umožnily efektivní práci ve vztahu k menšinovým komunitám.

Strategie určuje střednědobé a dlouhodobé cíle policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám. Soustřeďuje se zejména na následující oblasti:

1. zapracovat problematiku týkající se národnostních a etnických menšin do systému celoživotního vzdělávání policistů
2. vypracovat mechanismy pro zaměstnávání příslušníků národnostních a etnických menšin u Policie ČR
3. omezit rizika zaměstnávání policistů s xenofobní hodnotovou orientací u Policie ČR
4. zapracovat ustanovení týkající se jednání příslušníka Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám ve společnosti do etického kodexu Policie ČR
5. realizovat reprezentativní výzkum, který by zmapoval problematiku vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin ve společnosti a který by napomohl identifikaci problémových oblastí vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin
6. vytvořit institucionální rámec preventivních policejních aktivit vycházejících z potřeb klienta, které v problematice vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin představují alternativu k represivnímu přístupu v policejní práci

Cílová skupina: příslušníci Policie ČR

Strategie se ve svých záměrech vztahuje na:

A.
příslušníky národnostních¹ a etnických menšin v ČR

¹ Při vymezení skupiny národnostních menšin vychází Strategie ze zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

B.

cizince ve všech pobytových režimech. Z pohledu Strategie nezáleží na pobytovém režimu cizince – navrhované mechanismy policejní práce jsou předkládány za účelem zabránění konfliktu z neznalosti a za účelem úspěšné adaptace příslušníků Policie ČR na podmínky práce v multikulturní společnosti. Strategie má ambice stát se jedním z mnoha nástrojů integrace příslušníků minorit a cizinců do veřejného života a aktivit státních institucí.

Předkládaná Zpráva obsahuje informace o průběžném plnění záměrů Strategie ve všech výše uvedených oblastech a vyhodnocuje veškeré aktivity související s plněním úkolů obsažených ve Strategii. Navrhuje nová opatření a stanovuje konkrétní úkoly vyplývající z těchto návrhů Ministerstvu vnitra ČR a Policii ČR.

2. Vyhodnocení úkolů vyplývajících z implementace Strategie a návrhy na další opatření

2. 1. Vzdělávání a formování kariéry policistů

Pro získání praktických dovedností v problematice policejní práce s národnostními a etnickými menšinami stanovila Strategie jako hlavní cíl v oblasti vzdělávání policistů formulovat obsah a organizační formy, které v rámci systému celoživotního vzdělávání poskytnou záruku odborné kvalifikace policistů v předmětné oblasti.

Zásadním krokem v oblasti vzdělávání policistů v problematice práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám bylo zahájení pilotního **kurzu *Multikulturní výchova – extremismus-rasismus*** ve Školním policejním středisku v Červeném Hrádku. **Od října 2004 bude tento kurz probíhat na všech Školních policejních střediscích v ČR a budou jím postupně procházet příslušníci jednotlivých služeb.**

V květnu 2004 proběhlo čtyřdenní **školení instruktorů Školních policejních středisek**, kteří budou působit jako lektoři v rámci uvedeného kurzu. Vzhledem k povaze tématu bude nezbytně nutné zvyšovat úroveň jejich lektorských dovedností v předmětné problematice, aby bylo dosaženo skutečné efektivity této systémově zaváděné vzdělávací činnosti. Školení bude doplněno dalšími kurzy, které instruktorům poskytnou více znalostí z dané oblasti.

Do lektorské činnosti v těchto kurzech bude zároveň **zapojeno osm policejních školitelů**, proškolených v letech 2002 – 2004 v problematice lidských práv, rasové rovnosti a policejní práci ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám zahraničními odborníky i českými lektory.

Koncepce kurzu nepočítá se zapojením středního a vyššího policejního managementu do těchto školení. V rámci další profesní přípravy policejních manažerů v problematice týkající se národnostních a etnických menšin bude dané téma začleněno do kurzů pro střední a vyšší management, které organizuje Policejní akademie ČR.

Splněny byly i další stanovené úkoly:

- **provedena analýza současného stavu zařazení problematiky národnostních a etnických menšin v systému vzdělávání policistů.** V základních odborných přípravách je v předmětu *Pořádková policie* procvičována taktika zákroků, při níž je přítomen cizinec, včetně modelových situací. V předmětu právo se probírá Listina základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy týkající se národnostních a etnických menšin. V předmětu psychologie se problematika zmiňuje v rámci témat: sociálně patologické jevy – rasismus, xenofobie, prostituce, drogy, nezaměstnanost, dále uprchlictví a migrace, struktura společnosti a přehled náboženství. Zkvalitnění výuky lidských práv, která zahrnuje i téma národnostních a etnických menšin, se v současné době věnuje projekt „Zařazení lidských práv, ochrany a respektu k menšinám a profesní etiky do výcvikového programu české policie a práce Policie ČR“, který realizuje Střední policejní škola v Hrdlořezích. U čtyřletého studijního oboru Bezpečnostně právní činnost je multikulturní vzdělávání zastoupeno v dostatečném rozsahu 34 vyučujících hodin.

- **redefinován profil absolventa základní odborné přípravy s ohledem na stanovení menšinové problematiky jako nové priority**, na jehož základě jsou vytvářeny nové učební dokumenty základní odborné přípravy.
- průběžně jsou zajišťovány **jednodenní exkurze studentů středních policejních škol v azylových zařízeních** provozovaných Správou uprchlických zařízení MV ČR.
- **zapracována příprava učitelů psychologie a deontologie v problematice vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin do koncepce vzdělávání učitelů.**

Učitelé psychologie a deontologie absolvovali v roce 2004 školení v rámci projektu „Varianty“ (připravila společnost Člověk v tísni, společnost při České televizi, o. p. s.) v problematice týkající se národnostních a etnických menšin. Výukové materiály zpracované v rámci tohoto projektu jsou k dispozici na středních policejních školách Ministerstva vnitra ČR.

V rámci projektu „*Zařazení lidských práv, ochrany a respektu k menšinám a profesní etiky do výcvikového programu české policie a práce Policie ČR*“ bylo vybráno 15 učitelů, kteří byli vyškoleni holandskými lektory pro danou tematiku. V březnu 2004 bylo při Střední policejní škole v Praze otevřeno **Středisko pro lidská práva**, které je informačním a expertním centrem v oblasti lidských práv a ochrany národnostních a etnických menšin. Středisko slouží jako odborná podpora zejména pro učitele středních policejních škol, zpracovává a poskytuje informace z dané oblasti, organizuje vzdělávací aktivity a podílí se na vytváření učebních osnov. Pořádá také **kurzy pro vyšší policejní management** zaměřené na předmětnou problematiku.

- provedena důkladná **analýza využitelnosti existujících výukových materiálů** v resortu vnitra, týkajících se problematiky národnostních a etnických menšin ve společnosti. Zároveň bylo zadáno **vypracování dalších manuálů a učebních materiálů o národnostních a etnických menšinách**. V průběhu roku 2004 bude vypracován manuál pro policejní školitele pro problematiku rasové rovnosti. Manuál bude shrnutím dosavadních kurzů, které tito školitelé absolvovali.
- zorganizováno **školení pro policisty specializované na odhalování extremistické kriminality** na téma „Police ve vztahu k menšinám“. Všechna další školení byla realizována v rámci *Plánu činnosti Policie ČR správy Západočeského kraje ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám* (viz kapitola 6.1). Do tohoto Plánu činnosti byla zařazena školení pro vybrané příslušníky **pořádkové policie a vedoucí vytipovaných obvodních oddělení** z policejních okresů s vyšším výskytem příslušníků národnostních a etnických menšin. V dané problematice byli proškoleni také příslušníci Preventivně informační skupiny.

Do *Plánu činnosti Policie ČR správy Západočeského kraje ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám* bylo zařazeno školení pro příslušníky Služby cizinecké a pohraniční policie (SCPP) působící v zařízení MV ČR Balková. Školení vedli lektori Správy uprchlických zařízení a bylo zaměřené na kulturní a náboženská specifika menšinových komunit. Ukázalo se, že policisté Služby cizinecké a pohraniční policie nejsou nijak připravováni na práci ve vysoce psychicky zátěžovém prostředí, ani na situace typické pro zařízení tohoto typu, jako jsou např. hladovky, agresivita cizinců apod. Chybějí jim také základní informace o zemích původu, ze kterých přichází do ČR největší počet cizinců, i znalosti o kulturních a náboženských specifikách těchto menšin.

Na základě těchto zkušeností provede Ministerstvo vnitra ČR a Policie ČR důkladnou analýzu aktuálního stavu zařazení problematiky národnostních a etnických menšin do systému vzdělávání příslušníků SCPP a navrhne doplnění základní odborné přípravy a navazujících školení pro policisty SCPP o zmíněnou problematiku.

Navrhovaná opatření:

- v souvislosti s přípravou kurzu *Multikulturní výchova – extremismus-rasismus*
 - realizovat navazující školení pro policejní instruktory působící v rámci kurzu v Školních policejních střediscích krajských správ Policie ČR, které bude zaměřeno na zdokonalení lektorských dovedností a doplnění znalostí o problematice policejní práce ve vztahu k menšinovým komunitám
 - zapojit do školení pro policejní instruktory osm policejních školitelů pro problematiku rasové rovnosti a další lektory, s nimiž Ministerstvo vnitra ČR v dané oblasti dlouhodobě spolupracuje
 - zapojit osm policejních školitelů pro problematiku rasové rovnosti do lektorské činnosti v rámci kurzu *Multikulturní výchova – extremismus-rasismus* a zajistit podmínky k jejich lektorskému působení v rámci tohoto kurzu
 - stanovit pořadí cílových skupin policistů, kteří budou kurzem procházet, v závislosti na relevantních ukazatelích (míra populačního zastoupení etnických menšin a cizinců v rámci příslušných policejních okresů a obvodů atd.)
 - vytvořit systém evidence absolventů kurzu v rámci informačního systému EKIS II, aby tak mohla být usnadněna realizace navazujících školení
- začlenit kurzy pro problematiku týkající se národnostních a etnických menšin mezi kurzy a semináře pro střední a vyšší policejní management (ředitelé okresních ředitelství Policie ČR)
- v oblasti vzdělávání policistů Služby cizinecké a pohraniční policie v problematice policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám
 - redefinovat profil absolventa základní odborné přípravy SCPP a profil absolventa služební přípravy SCPP, který by obsahoval znalosti policistů týkající se odlišných kulturních a náboženských specifik, aktuálních migračních trendů, politiky České republiky ve vztahu k cizincům, nelegální migraci a dovednosti policistů týkající se efektivního a korektního jednání s cizinci, řešení konfliktních situací s cizinci a kompenzační techniky k redukci stresu.
 - analyzovat potřebu vytvoření speciálního vzdělávacího programu pro příslušníky SCPP sloužící v zařízeních pro zajištění cizinců
 - na základě aktualizovaných profilů absolventa upravit stávající vzdělávací programy
 - provést školení personálu v zařízeních pro zajištění cizinců Balková, Poštorná, Velké přílepy, Frýdek-Místek, Bělá-Jezová
 - zajistit exkurze příslušníků SCPP zařazených v základní odborné přípravě v azylových zařízeních a zařízeních pro zajištění cizinců

2.2. Zaměstnávání příslušníků národnostních menšin u Policie ČR²

Jedním z hlavních záměrů Strategie je vytvoření systémových opatření podporujících nábor příslušníků národnostních menšin k Policii ČR, která by zahrnovala mechanismy propagace přijímání příslušníků národnostních a etnických menšin, identifikace vhodných adeptů, studijní programy pro příslušníky národnostních menšin a způsob efektivního zařazení absolventů do struktury policejní organizace.

Pro vytvoření systémového opatření podporujícího nábor příslušníků národnostních menšin k Policii ČR a při **identifikaci vhodných adeptů práce u Policie ČR z řad menšin** se jeví jako vhodné využít spolupráce s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které vyhláší každoročně program „Podpora romských žáků středních škol“ a prostřednictvím krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy oznamuje školám vyhlášení a podmínky programu. Cílem uvedeného programu je podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám způsobují náklady spojené se středoškolským studiem značné finanční potíže. Program je určen školám zařazeným v síti škol, předškolních zařízení školských zařízení, a to studijních i učebních oborů.

Ministerstvo vnitra ČR konzultovalo s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR možnost poskytnutí kontaktů na střední školy a střední odborná učiliště, jejichž žákům byla dotace udělena. Personální pracoviště příslušných krajských správ Policie ČR pak budou tyto ústavy kontaktovat a informovat jejich prostřednictvím studenty o možnosti přijetí k Policii ČR.

V souladu s účinností nového zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů zpracovává Policie ČR novou informační brožuru o možnostech uplatnění jak ve služebním, tak pracovním poměru u Policie ČR. Tato brožura, kterou je možné rovněž využít ke zefektivnění propagace náboru příslušníků národnostních menšin k Policii ČR, bude vytištěna do konce roku 2004.

V souvislosti s náborem příslušníků minorit k Policii ČR posoudil resort vnitra **možnosti využití projektu čtyřletého maturitního studia pro příslušníky národnostních menšin** (studijní obor „Veřejnosprávní činnost“) na Střední policejní škole MV ČR v Brně.

Žádost ministru vnitra o zřízení maturitního studia národnostních menšin (jednu třídu pro romské a jiné národnostní menšiny) ve Střední policejní škole MV v Brně podali:

Jan Jařab, zmocněnec vlády ČR pro lidská práva, dne 15. dubna 2002,
Vladimír Horváth, předseda společenství Romů na Moravě, dne 19. dubna 2002.

Ministerstvo vnitra ČR navrhlo učební dokumenty a zpracovalo rozborů týkající se personálního zabezpečení nového studijního oboru a stanovení nákladů. Na základě následného hodnocení nedostačujících výukových kapacit pro novou formu základní odborné přípravy a realizace *Koncepce celoživotního povinného vzdělávání příslušníků a zaměstnanců*

² Zaměstnancem Policie ČR se při stávající zákonné úpravě může stát pouze občan České republiky. Proaktivní zaměstnanecká politika ze strany Policie ČR se tedy může dotýkat pouze příslušníků národnostních menšin, jak jsou definováni zákonem č. 273/2001Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

Policie ČR a resortu vnitra bylo rozhodnuto od projektu Veřejnosprávní činnost se zaměřením na národnostní menšiny upustit.

V průběhu koncipování oboru byly učební dokumenty konzultovány s Národním ústavem odborného vzdělávání, který k realizaci navrhl nově zpracované učební dokumenty 68-43-M/001 Veřejnosprávní činnost, č. j. 19 468/2003-23 s platností od 1. září 2003 počínaje prvním ročníkem. Výuku romského jazyka a romské kultury doporučil vyučovat v rámci disponibilních hodin výběrových předmětů. Z konzultací vyplynulo, že zařazení problematiky národnostních menšin je v nově koncipovaných dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy možné i v jiných studijních oborech (které obsahují vyšší počet disponibilních hodin výběrových předmětů) a po souhlasném stanovisku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy bylo doporučeno Radě vlády ČR pro záležitosti romské komunity a Společenství Romů na Moravě oslovit k případné realizaci jejich požadavku Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Toto integrační řešení výuky zaměřené na národnostní menšiny přináší pozitiva, kterých by při realizaci segregačního modelu ve Střední policejní škole v Brně nemohlo být dosaženo. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR očekává od zainteresovaných subjektů případné konkrétní požadavky na výuku určeného počtu žáků v jednotlivých oblastech, kteří projeví zájem vzdělávat se v jazyce a kultuře jiných národností a etnik.

Navrhovaná opatření:

- zefektivnit propagaci náboru příslušníků národnostních menšin k Policii ČR s využitím kontaktů na školy zapojené do programu „Podpory romských žáků středních škol“ a informační brožury o možnostech uplatnění u Policie ČR
- v rámci kurzů pro střední a vyšší policejní management informovat příslušníky Policie ČR s personální pravomocí o opatřeních podporujících nábor příslušníků národnostních menšin k Policii ČR

2.3. Psychologické šetření uchazečů o práci u Policie ČR, monitoring xenofobní hodnotové orientace policisty v rámci základní odborné přípravy

V rámci koncepce Strategie byly navrženy způsoby, jak efektivně zabránit možným projevům xenofobie v řadách Policie ČR.

Psychologické pracoviště Ministerstva vnitra ČR analyzovalo možnosti vývoje psychodiagnostické metody na odhalování xenofobních a rasistických postojů u uchazečů o práci u Policie ČR. Výsledkem odborného metodologického průzkumu je konstatování, že v zahraničí ani v ČR neexistuje žádná validní psychodiagnostická metoda, kterou by bylo možné rozpoznat rasistické a xenofobní postoje.

Přes toto konstatování by Ministerstvo vnitra a Policie ČR uvítaly zdokonalení vstupních psychodiagnostických testů, které by v počátcích efektivně zabránily eventuálním projevům xenofobie a rasismu mezi policisty. Ministerstvo vnitra proto bude dál zkoumat možnosti vypracování zcela nové psychodiagnostické metody pro odhalování rasistických a xenofobních sklonů u uchazečů. Vzhledem k tomu, že tento úkol přesahuje rámec působnosti resortu, bude Ministerstvo vnitra hledat cestu ke spolupráci s některým z odborných akademických pracovišť. Psychologická pracoviště Ministerstva vnitra a Policie ČR jsou připravena na tomto výzkumu aktivně participovat.

Do monitoringu chování policistů v rámci základní odborné přípravy budou zapojeni učitelé středních policejních škol MV ČR, se kterými se policisté setkávají v teoretické přípravě v rámci základní odborné přípravy, a instruktoři Školních policejních středisek, kteří provázejí policisty praktickou částí základní odborné přípravy a na formování policistů se bezprostředně podílejí. V případech, kdy dojde k odhalení xenofobních nebo rasistických projevů u frekventanta základní odborné přípravy, bude policejní funkcionář s personální pravomocí postupovat podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Spolupráce pracovníků Policie ČR monitorujících policisty a policejního funkcionáře s personální pravomocí bude zajištěna formou interního aktu řízení, který stanoví postup služebních funkcionářů v dané věci a který bude v souladu s výše citovaným zákonem č. 361/2003 Sb. Toto opatření bude přijato do 1. ledna 2005, kdy vstoupí v účinnost zákon č. 361/2003 Sb.

Navrhovaná opatření:

- zajistit zapojení učitelů středních policejních škol MV ČR a instruktorů Školních policejních středisek do monitoringu chování policistů v rámci základní odborné přípravy s ohledem na případné xenofobní a rasistické projevy
- zahrnout do nově připravovaných interních aktů řízení v oblasti personální práce metodiku, která bude upravovat spolupráci funkcionářů s personální pravomocí s příslušnými zaměstnanci Policie ČR odpovědnými za monitoring frekventantů základní odborné přípravy a postup těchto funkcionářů při odhalení xenofobních nebo rasistických sklonů u policistů v základní odborné přípravě
- doplnit závazné pokyny policejního prezidenta č. 96 a 97 ze dne 28. června 2002 k provádění průběžného hodnocení příslušníků Policie ČR a práce zaměstnanců v pracovním poměru Policie ČR o položku nestrannost – xenofobie

2.4. Etický kodex Policie ČR

Vzhledem k tomu, že přístup k příslušníkům národnostních a etnických menšin představuje velmi důležitý parametr policejní práce v multikulturní společnosti, navrhla Strategie věnovat této problematice jedno z klíčových ustanovení Etického kodexu Policie ČR.

Do etického kodexu, jehož finální verzi zpracovává v současné době Policejní prezidium ČR, bude zpracována teze o rovném policejním přístupu ke každé osobě bez rozdílu, což ve vztahu k příslušníkům národnostních a etnických menšin mj. znamená respekt ke kulturní a hodnotové odlišnosti všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony České republiky. Etický kodex bude vydán interním aktem řízení, účinným od 1. 1. 2005, a vstoupí v platnost společně s novelou zákona o služebním poměru.

Vzhledem k tomu, že návrh etického kodexu obsahuje obecně formulované principy policejní etiky a výklad mnoha formulací nemusí být vždy jednoznačný, bylo by vhodné doplnit předložený návrh kodexu o příklady tzv. dobré praxe, které by policistům sloužily jako orientační návod pro jednání v konkrétních situacích.

Ministerstvo vnitra ČR již zadalo společnosti Člověk v tísni, společnosti při České televizi, o. p. s. zpracování příručky „Policista v multikulturním prostředí“, která bude obsahovat podrobný výklad výše citované teze o rovném přístupu k představitelům menšin. Příručka poskytne policistům základní informace o nejpočetnějších národnostních a etnických menšinách žijících v České republice, o jejich náboženských a kulturních odlišnostech, návycích a tradicích. Příručka bude policistům poskytovat návod pro jednání s příslušníky menšin s ohledem na tyto odlišnosti. Bude vydána na přelomu let 2004/2005 s odkazem na uvedené ustanovení kodexu.

Navrhovaná opatření:

- zpracovat přílohu k Etickému kodexu Policie ČR, která bude mít podobu interpretace jednotlivých ustanovení kodexu a bude obsahovat příklady tzv. dobré praxe jednání v konkrétních situacích
- zajistit využití příručky „Policista v multikulturním prostředí“ v kurzu *Multikulturní výchova – extremismus-rasismus*
- realizovat opatření k mediálnímu využití Etického kodexu Policie ČR

2.5. Realizace reprezentativního sociologického šetření problematiky vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin v ČR

Pro detailní zmapování problematiky a získání validních sociologických dat bylo navrženo provést cílené, systematické a komplexní šetření, které by dostatečně pokrývalo spektrum problematiky vztahu Policie ČR k národnostním a etnickým menšinám v české společnosti.

Na základě smlouvy o dílo uzavřené mezi Ministerstvem vnitra a firmou PhDr. Jiří Buriánek-Universitas³ provádí firma UNIVERSITAS šetření zaměřené na vztah Policie ČR a národnostních a etnických menšin.

V souladu s usnesením vlády ČR č. 1141 ze dne 12. listopadu 2003 je realizace reprezentativního výzkumu financována prostřednictvím částky uvolněné z rozpočtové kapitoly Veřejná pokladní správa pro Ministerstvo vnitra ČR na realizaci projektů v rámci Koncepce integrace cizinců v roce 2003.

V oblasti vztahu Policie ČR k minoritám se výzkum zabývá reflexí jednotlivých národnostních a etnických menšin, problémů uvnitř těchto menšinových komunit, hodnocením oficiálních aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám, přístupy k řešení diskriminace a rasově motivovaného násilí a vnímáním kriminality příslušníků těchto menšin ze strany policistů. V rámci zmapování vztahu menšin k policii ČR má výzkum zjišťovat vnímání přístupu Policie ČR k národnostním a etnickým menšinám, míru důvěry v Policii ČR, mínění o míře diskriminace ze strany Policie ČR a hodnocení oficiálních aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám.

Metodika šetření je založena na reprezentativním vzorku cílových populací, tzn. příslušníků Policie ČR a národnostních a etnických menšin v ČR. Velikost vzorku je 1 000 respondentů. Toto číslo zahrnuje jak policisty, tak i příslušníky národnostních a etnických menšin.

Výzkum je prováděn ve dvou skupinách respondentů, každá o velikosti 500 dotázaných. Výzkum probíhá na území jedenácti policejních okresů a při třech oblastních ředitelstvích cizinecké a pohraniční policie. Lokality byly vytipovány tak, aby rovnoměrně pokrývaly jak oblasti s vysokým populačním zastoupením příslušníků národnostních a etnických menšin, tak i oblasti s nízkým počtem těchto obyvatel. Výběr obsahuje i "neutrální" regiony.

Na kvantitativní šetření naváže 5 skupinových rozhovorů, v každém s účastí cca 10 respondentů. Tři sezení focus-groups proběhnou v rámci Policie ČR (jedno na vyšším velitelském stupni, dvě s řadovými policisty), dvě s příslušníky menšin.

Výsledky šetření budou (odboru bezpečnostní politiky MV) k dispozici v průběhu července 2004. Oficiální prezentaci závěrů šetření provede agentura UNIVERSITAS na zahajovací konferenci k projektu PHARE Twinning Light „Strategy on Policing Minorities“ CZ02/IB/JH/02-TL.

³ Podle § 536 a násl. obchodního zákoníku a §49b zákona č. 1999/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů

Údaje získané tímto výzkumem mají napomoci koncipování konkrétních budoucích strategií v problematice policejní práce ve vztahu k menšinám a **výstupy z tohoto šetření budou východiskem i pro případné návrhy na další opatření.**

Navrhované opatření:

- na základě výsledků reprezentativního sociologického šetření problematiky vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin v ČR navrhnout další opatření

2.6. Realizace pilotních projektů

2.6.1. Plán činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám a Styčný důstojník pro problematiku menšin

Jako podporu systémového přístupu Policie ČR k problematice národnostních a etnických menšin ve společnosti navrhla Strategie zavést do české policejní reality mechanismus *styčného důstojníka pro menšiny a plánu činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám* (dále jen „Plán činnosti“).

Realizací obou pilotních projektů byla rozkazem policejního prezidenta č. 78 ze dne 6. června 2003 pověřena Policie ČR správa Západočeského kraje. Rozkazem ředitele Policie ČR správy Západočeského kraje č. 72 ze dne 18. srpna 2003 byl jmenován styčný důstojník pro problematiku menšin a vyčleněna pětičlenná policejní pracovní skupina zodpovědná za splnění úkolů stanovených Plánem činnosti. Funkcí styčného důstojníka byl pověřen pracovník Služby kriminální policie a vyšetřování, specializovaný na odhalování extremistické kriminality. Do pracovní skupiny byly vybráni policejní inspektoři oddělení odhalování obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování a redaktoři Preventivně informační skupiny vybraných okresních ředitelství Policie ČR. Skupina působila při okresních ředitelstvích Policie ČR v Domažlicích, Chebu, Karlových Varech, Plzni – město, Rokycanech a Sokolově.

Plán činnosti byl na základě návrhu předloženého skupinou styčného důstojníka vypracován za účasti zástupců Ministerstva vnitra ČR, Policejního prezidia ČR, policejních školitelů pro problematiku rasové rovnosti, zástupců Úřadu vlády, nevládních a mezinárodních organizací v rámci společného jednodenního semináře.

Do Plánu činnosti byly zahrnuty

- aktivity týkající se vzdělávání vytipovaných příslušníků Policie ČR správy Západočeského kraje v problematice policejní práce v multikulturní společnosti
- konkrétní formy spolupráce Policie ČR s menšinovými komunitami a se zástupci samosprávy, státní správy a nevládních organizací, které se v působnosti Policie ČR správy Západočeského kraje problematice národnostních a etnických menšin věnují (organizace pravidelných setkání a udržování permanentní komunikace se všemi zainteresovanými subjekty, účast na kulturních a společenských aktivitách minoritních komunit a nevládních organizací)
- preventivní aktivity, spolupráce se školami v regionu (pořádání přednášek na vybraných základních a středních školách o problematice rasismu, extremismu a policejní práce v multikulturní společnosti; zapojení skupiny styčného důstojníka do vzdělávacích a volnočasových projektů pro menšiny pořádaných nevládními organizacemi).
- závazek pracovní skupiny pečlivě evidovat svou činnost ve stručných terénních zprávách a předávat tyto výstupy vedení správy, Policejnímu prezidiu ČR a Ministerstvu vnitra ČR

U každého úkolu Plán činnosti stanovil členy pracovní skupiny (příp. části resortu vnitra) zodpovědné za realizaci předmětných opatření a přesný termín, do kterého má být daný úkol splněn.

Ve stanoveném období 15. srpna 2003 až 30. března 2004 splnila pracovní skupina styčného důstojníka postupně všechny úkoly uložené Plánem činnosti. Styčný důstojník implementaci stanovených opatření systematicky koordinoval.

- V oblasti **vzdělávání policistů** se v rámci Plánu uskutečnila školení pro vytipované příslušníky Policie ČR:

Proškoleni byli vybraní příslušníci pořádkové policie a vytipovaní vedoucí obvodních oddělení z policejních okresů s vyšším populačním zastoupením národnostních a etnických menšin (Sokolov, Cheb, Karlovy Vary). Školení vedli policejní trenéři pro problematiku rasové rovnosti a koordinátorka pro národnostní menšiny Moravskoslezského kraje.

Styčný důstojník ve spolupráci s Ministerstvem vnitra zorganizoval školení pro příslušníky Služby cizinecké a pohraniční policie působící v zařízení MV ČR Bálková zaměřené na kulturní a náboženská specifika cizineckých komunit. Lektory zajistila Správa uprchlických zařízení MV ČR.

Styčný důstojník ve spolupráci s Ministerstvem vnitra realizoval školení pro příslušníky Preventivně informační skupiny na téma „Jak česká média informují o cizincích“.

Styčný důstojník a vybraní členové pracovní skupiny se podíleli na školeních v rámci pilotního kurzu *Multikulturní výchova – extremismus-rasismus* na Školním policejním středisku v Červeném Hrádku.

Pracovní skupina styčného důstojníka se zúčastnila odborného semináře „Policejní etika, práce policie v multikulturní společnosti a strategie prevence“ vedeném specialisty norské policie. Skupina se rovněž podílela na zpracování jednotné koncepce a metodiky pro školení v problematice práce s menšinami.

- V oblasti **komunikace** se všemi subjekty zainteresovanými v problematice integrace národnostních a etnických menšin:

Pracovní skupina styčného důstojníka zorganizovala dvě oficiální setkání policistů s představiteli organizací národnostních a etnických menšin v Karlovarském a Plzeňském kraji.

Styčný důstojník a členové pracovní skupiny absolvují pravidelné schůzky s romskými koordinátory, představiteli romských organizací v Rokycanech (navázána úzká spolupráce s Diakonií), Chebu, Sokolově, Domažlicích, Karlových Varech (dobrá úroveň spolupráce s tamějším Romským občanským sdružením) a nevládních organizací Plzeň-město, Rokycany, Cheb, které se zabývají romskou problematikou.

- V oblasti **preventivních aktivit**:

Pracovníci Preventivně informační skupiny organizovali ve vybraných policejních okresech přednášky ve speciálních školách, ve kterých jsou ve větší míře zastoupeny romské děti. Realizovali také přednášky ve vybraných středních školách, zaměřené na problematiku rasismu, extremismu a policejní práci v multikulturní společnosti.

Pracovní skupina úzce spolupracuje s některými nevládními organizacemi (Diakonie v Rokycanech, Romské občanské sdružení v Karlových Varech), které organizují volnočasové aktivity pro děti a mládež ze sociálně slabších rodin (převážnou část klientů tvoří děti z romských rodin). Policie ČR se podílí na přípravě programů těchto aktivit (dětského letního tábora, soutěží ve znalosti pravidel silničního provozu apod.).

- V oblasti **řízení a organizace**:

Styčný důstojník pravidelně dokladoval činnost svou a pracovní skupiny zástupci ředitele správy pro trestní řízení. Na základě stručných terénních zpráv členů pracovní skupiny byla zpracovávána souhrnná zpráva, která byla na konci každého měsíce zasílána cestou Policejního prezidia na Ministerstvo vnitra ČR.

Kromě úkolů explicitně stanovených Plánem činnosti styčný důstojník systematicky monitoroval strukturu příslušníků a komunit národnostních a etnických menšin v regionu. Od března 2004 je zapojen do monitoringu aktuálního stavu migrace příslušníků romských komunit ze SR na území ČR, přičemž využívá všech kontaktů, které si uvnitř komunit průběžně vytváří. V případě náhlého zvyšování počtu migrantů bude prostřednictvím Policejního prezidia ČR informovat Ministerstvo vnitra ČR. Takto získané informace budou využitelné zejména pro fungování systému včasného varování, jehož vytvoření bylo ministru vnitra uloženo usnesením vlády ČR č. 1160 ze dne 19. listopadu 2003 ke *Zprávě o analýze soudobé migrace a usazování příslušníků romských komunit ze Slovenské republiky na území České republiky*.

Styčný důstojník také asistoval při řešení konfliktů a závažných deliktů spojených se životem menšinových komunit.⁴

Implementace pilotních projektů byla průběžně monitorována pověřenými zástupci Ministerstva vnitra, kteří se podle možností podíleli na organizačním zajištění práce týmu styčného důstojníka i na realizaci dílčích opatření.

Velkým přínosem obou pilotních projektů je v první řadě navázání užšího kontaktu a spolupráce s romskou komunitou a jejími představiteli i se zástupci samosprávy, státní správy a nevládních organizací zabývajících se problematikou integrace národnostních a etnických menšin. Styčný důstojník i členové jeho týmu získali velmi dobrou znalost menšinových komunit v regionu a dokáží se v nich rychle orientovat. Styčný důstojník a pracovní skupina průběžně monitorují struktury příslušníků či komunit národnostních menšin a cizinců v lokalitě

Styčný důstojník plní úlohu kompetentního zprostředkovatele mezi policií a minoritní komunitou. Nabízí členům menšinových komunit pomoc při řešení konkrétních problémů spojených s životem minority, spadajících do zákonné působnosti Policie ČR. Zároveň působí jako konzultant při řešení všech záležitostí, které se z pohledu Policie ČR problematiky menšin týkají.

Policisté, kteří byli proškoleni v rámci kurzů zařazených do Plánu činnosti, budou vědomosti získané během těchto školení dále využívat při své každodenní služební činnosti a při kontaktu s představiteli menšin.

Preventivní aktivity zaměřené na děti a mládež z menšinových komunit se odrazí v budoucím přístupu těchto komunit k Policii ČR a přispěje ke kladnému hodnocení policie a její pozitivní image v očích příslušníků těchto menšin.

Pilotní projekty styčného důstojníka pro menšiny a Plánu činnosti vycházejí z přesvědčení, že by spektrum spolupráce Policie ČR s minoritami mělo být rozšířeno a že spolupráce se zástupci a komunitami menšin měla mít podobu adresných a systematických aktivit. Návrhy těchto projektů obsažené ve Strategii vycházely z předpokladu rozšíření a postupné systematizace obou mechanismů, které zároveň umožní Polici ČR adaptaci na místní podmínky. Konkrétní opatření lze směřovat k těm menšinovým skupinám, pro které se v dané lokalitě jejich využití jeví jako neefektivnější.

⁴ Styčný důstojník se podílel na řešení případů v okrese Karlovy Vary, kde došlo k napadení romské svatby ze strany příznivců hnutí skinheads. V okrese Sokolov řešil vzájemné verbální a fyzické napadání mezi majoritou a Romy a případ pokusu napadení romské rodiny příznivci hnutí skinheads.

Vzhledem k tomu, že projekty styčného důstojníka pro problematiku menšin a Plánu činnosti jsou hodnoceny jako přínosné a vysoce efektivní, navrhuje Ministerstvo vnitra ČR systematickou implementaci obou těchto mechanismů do struktury Policie ČR a jejich zavedení při všech krajských správách Policie ČR.

Jedním z východisek pilotních projektů styčného důstojníka pro menšiny a Plánu činnosti navržených ve Strategii byla dosavadní činnost a výsledky Policie ČR na úseku odhalování extremistické kriminality. **Návrh na systematické zavedení obou mechanismů do struktury Policie ČR navazuje na zkušenosti s realizací těchto projektů a prosazuje, aby funkce styčných důstojníků plnili pracovníci vyčlenění z úseku boje proti extremistické kriminalitě.** Jako vhodná alternativa k sestavování ad hoc pracovních skupin se jeví možnost využívat spolupráce s pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování specializovanými na odhalování extremistické kriminality při okresních ředitelstvích Policie ČR⁵. V závislosti na místních podmínkách mohou styční důstojníci využívat i spolupráce s pracovníky Preventivně informační skupiny krajských správ a okresů Policie ČR.

Styční důstojníci budou i nadále zodpovědní za sestavení Plánu činnosti příslušné krajské správy Policie ČR ve vztahu k menšinám a za systematickou realizaci a koordinaci záměrů plynoucích z tohoto dokumentu. Styčným důstojníkům se zde nabízí prostor pro iniciativu v oblasti řešení konkrétních negativních jevů a pro spolupráci s policejním managementem při výběru a aplikaci adekvátních opatření.

Všestranná provázanost postupu v oblasti práce Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám bude zajištěna **vydáním závazného pokynu policejního prezidenta**. Styční důstojníci také projdou intenzivním školením v problematice policejní práce s menšinami.

Navrhovaná opatření:

- systematicky implementovat mechanismy *Plán činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám* a *Styčný důstojník pro problematiku menšin* do struktury a činnosti Policie ČR a zavést tyto mechanismy při všech krajských správách Policie ČR.
- připravit závazný pokyn policejního prezidenta, kterým bude upravena činnost styčných důstojníků pro problematiku menšin
- zajistit proškolení styčných důstojníků v problematice práce Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám
- organizačně zajistit podmínky práce styčných důstojníků

⁵ Spolupráci těchto specialistů z odborných pracovišť okresů a krajů Policie ČR upravuje závazný pokyn policejního prezidenta č. 100 ze dne 10.června 2002, kterým se stanovuje činnost příslušníků Policie ČR na úseku boje proti extremistické kriminalitě.

2.6.2. Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách

Projekt *asistentů Policie ČR pro potírání lichvy* byl v rámci Strategie navržen jako mechanismus, který by Policii ČR usnadnil kontakt a komunikaci s minoritní komunitou.

Institut „asistenta Policie ČR“ byl zároveň navrhován jako součást plnění usnesení vlády ČR č. 761 ze dne 5. srpna 2002, kterým bylo ministru vnitra uloženo pověřit policejního prezidenta vytvořením pracovního týmu pro potírání lichvy v romských komunitách.

Návrh na zřízení funkce asistenta Policie ČR vycházel ze zahraničních zkušeností s tímto mechanismem. Asistent policie je funkce existující v řadě evropských zemí. Jedná se většinou o civilní zaměstnance policie, zaměřující se na prevenci trestné činnosti, na práci v komunitě a na zprostředkovávání kontaktu mezi policií a národnostními a etnickými menšinami v rizikových lokalitách.

Vyhodnocení pilotního projektu *Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách* realizovaného při Policii ČR správě Severomoravského kraje

Pro pilotní vyzkoušení projektu byla vybrána Policie ČR správa Severomoravského kraje, a to především z důvodu významného populačního zastoupení romského etnika v regionu, které je lichvářstvím nejvíc postiženo. Dalším důvodem byla možnost využít při řešení problematiky projekt občanského sdružení Vzájemné soužití, se kterým Ministerstvo vnitra ČR dlouhodobě spolupracuje. Projekt byl úzce propojen s činností policejní pracovní skupiny pro potírání lichvy⁶.

Rozkazem ředitele Policie ČR správy Severomoravského kraje č. 3 ze dne 14. ledna 2003 bylo stanoveno opatření k potírání trestného činu lichvy v romských komunitách a v rámci Policie ČR městského ředitelství Ostrava zřízena pracovní skupina pro potírání lichvy.

Současně s tímto krokem byl zahájen projekt asistenta Policie ČR občanského sdružení Vzájemné soužití v Ostravě, které vybralo a zaměstnalo dvě romské policejní asistentky. Výběr asistentů proběhl po konzultaci se zástupci Policie ČR, romskou poradkyní Magistrátu města Ostravy, krajskou koordinátorkou pro národnostní menšiny a zástupci Ministerstva vnitra ČR a kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity. Celý projekt financovala kancelář Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity z prostředků pro projekty nevládních organizací.

Asistentky prošly školením policejních specialistů (policejních školitelů pro problematiku rasové rovnosti) a absolvovaly standardní několikaměsíční kurz pro terénní sociální pracovníky. Oběma asistentkám se podařilo úspěšně kurz zakončit a obdržely kvalifikační certifikát.

⁶ Hodnocení činnosti této pracovní skupiny obsahuje „Zpráva o výsledcích činnosti pracovního týmu pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách“, kterou přijala vláda ČR usnesením č. 218 ze dne 10. března 2004.

Základním úkolem asistentek v českém prostředí byla zejména intenzivní a systematická práce s oběťmi lichvy. Jejich hlavním posláním je v první fázi navázání kontaktu s komunitou a získání důvěry pro práci vybraných policistů v prostředí romské komunity, tak aby Policie ČR mohla úspěšněji vstupovat do komunity a poskytovat své služby a pomoc těm, kteří o to projeví zájem (např. oběti trestných činů, které by bez spolupráce s asistenty pomoc policie nevyhledaly). Působení asistentek Policie ČR uvnitř komunity musí být zcela transparentní, neboť je velmi důležité, aby komunita vnímala asistentky jako vstřícný krok a pomoc nabízenou ze strany Policie ČR. Asistentky zprostředkovávají kontakty obětí a svědků s Policií ČR, informují občany z romské komunity o rizicích spojených s lichvou a také o možnostech, které jim spolupráce s policií v problematice lichvy nabízí. Jejich úlohou je tedy fungovat jako permanentní spojka mezi policií a komunitou a usnadňovat oběma stranám vzájemnou komunikaci.

Pracovní skupina pro potírání lichvy byla tvořena dvaceti čtyřmi policisty, a to tak, aby na každý městský obvod připadli dva policisté. Vedoucím skupiny se stal pracovník odboru obecné kriminality, specialista na hospodářskou kriminalitu. Skupina byla vybrána na základě dobrovolnosti, takže policistům byla dána příležitost o danou problematiku projevit zájem, popř. účast v týmu odmítnout. Skupina prošla několikadenním školením policejních školitelů pro problematiku rasové rovnosti a krajské koordinátorky pro národnostní menšiny, které bylo zaměřeno na problematiku policejní práce s minoritami, kulturní specifika vybraných menšinových komunit a na ochranu lidských práv a menšin.

Úkolem vedoucího pracovní skupiny a policistů na úseku odhalování hospodářské kriminality bylo zjišťovat a prověřovat poznatky k trestné činnosti lichvy. Uvedení pracovníci měli možnost využívat určené policisty z jednotlivých obvodních oddělení, stejně tak jako všechny kontakty získané v rámci komunity díky spolupráci s romskými asistentkami. Vedoucí pracovní skupiny se pravidelně dvakrát týdně scházel s asistentkami a řešil s nimi aktuální problémy. V pracovních dnech asistentky doprovázely policisty na obchůzkách v městských obvodech, zbytek pracovního času věnovaly práci s oběťmi trestné činnosti lichvy. Navštěvovaly rodiny postižené lichvářstvím, konzultovaly s nimi jejich problémy a nabízely jim pomoc a zprostředkování kontaktu s policií.

Všechna okresní ředitelství v rámci Policie ČR správy Severomoravského kraje měla provést vlastní vyhodnocení situace a dle potřeby zřídit obdobné skupiny v rámci svých teritorií nebo vyčlenit policisty pověřené řešením případů trestné činnosti lichvy. Relevantních výsledků dosáhlo okresní ředitelství Nový Jičín. Ve městě Bílovec a v Odrách se operativnímu pracovníkovi oddělení obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování okresního ředitelství podařilo zajistit si potřebné kontakty a dostatečnou poznatkovou základnu uvnitř komunity. Další postup při odhalování trestné činnosti lichvy i v tomto případě předpokládal získání důvěry poškozených. Pro navázání pozitivního vztahu a vybudování atmosféry důvěry uvnitř romské komunity zmíněný policista nad rámec svých pracovních povinností dlouhodobě navštěvoval romské rodiny postižené lichvářstvím a nabízel jim pomoc v bezvýchodné situaci. Poskytoval jim veškerou podporu a v případě, že se rozhodli přispět k objasnění konkrétních případů lichvy, zajistil bezpečí těchto svědků a obětí i jejich rodin. Někteří z poškozených měli navíc možnost využít institutu utajení své totožnosti. Díky této příkladné angažovanosti a iniciativnímu přístupu policisty k celé problematice bylo možné zahájit úkony v trestním řízení pro trestný čin lichvy dle ustanovení

§ 253 odst. 1 tr. zákona celkem v sedmi případech.⁷ I v tomto případě, kdy policista kromě plnění služebních povinností navíc suploval činnost asistentů policie (resp. terénních sociálních pracovníků), se ukázala jasná absence systémového mechanismu, který by Policii ČR umožňoval efektivnější řešení této trestné činnosti.

Ve srovnání s rokem 2002, kdy se v Policii ČR správě Severomoravského kraje podařilo získat jediný poznatek o trestné činnosti lichvy, došlo k významnému pokroku. Za rok 2003 prověřila Policie ČR správa Severomoravského kraje 32 poznatků nasvědčujících spáchání trestné činnosti lichvy. Ve 14 případech zahájila úkony v trestním řízení pro trestný čin lichvy dle ustanovení § 253 odst. 1 tr. zákona, z trestného činu lichvy obvinila 6 osob, z toho 4 případy byly předány státnímu zastupitelství.

Asistentky napomáhají Policii ČR při vytipování osob, ochotných přispět k objasňování lichvy v romské komunitě. Díky jejich práci se zlepšila informovanost občanů z romské komunity o rizicích spojených s lichvou. Oběti z řad členů komunity jsou nyní ochotnější oznamovat trestné činy a poskytovat důležitá svědectví.

Také přístup Policie ČR správy Severomoravského kraje k řešení problematiky lichvy i dalších rizikových faktorů uvnitř sociálně vyloučených romských komunit lze hodnotit jako jednoznačně iniciativní a aktivní. Policii v severomoravském regionu se podařilo vytvořit prostor pro komunikaci a úzkou spolupráci s příslušníky národnostních a etnických menšin a osvojit si takové metody práce, jejichž prostřednictvím může navázat kontakt se členy sociálně vyloučených komunit, kteří jsou lichvářstvím nejvíce ohroženi. To vše jí umožňuje získávat konkrétní poznatky o trestné činnosti lichvy a v důsledku toho postupně přispívat ke zvyšování objasňovací této latentní trestné činnosti.

Současnost projektu *Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách*

Od ledna 2004 jsou při Magistrátu města Ostravy zaměstnáni dva terénní sociální pracovníci, jejich práce je zaměřena na řešení všech kriminogenních faktorů v romské komunitě. Jsou financováni kanceláří Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity z financí na terénní sociální práci a Magistrátem města Ostravy. Asistenci pro Policii ČR zároveň vykonávají i asistentky sdružení Vzájemné soužití. Terénní sociální pracovníci i asistentky Policie ČR v rámci svých možností postupně rozšiřují svoji působnost i do ostatních okresů v rámci správy, přičemž poskytují pomoc zejména těm členům komunity, kteří o ni sami projeví zájem. Využívají možnosti přímého přístupu do komunity, jsou v ní velmi dobře známy a vstřícně přijímány.

Policejní skupina pro potírání lichvy při městském ředitelství Policie ČR v Ostravě byla od počátku roku 2004 transformována na tzv. buňky pro práci s romskou komunitou. Tyto buňky fungují při vybraných obvodních odděleních v Ostravě a jsou tvořeny policisty, asistenty Policie ČR, resp. terénními sociálními pracovníky a zástupci občanských sdružení (pokud v dané lokalitě působí). Vedoucí jednotlivých buněk, kterými jsou policisté, se pravidelně scházejí s asistenty ke konzultacím.

V období ledna až května 2004 sdělili policisté krajské správy Severomoravského kraje obvinění z trestného činu lichvy dalším pěti osobám.

⁷ Informace o postupu okresního ředitelství Policie ČR Nový Jičín v konkrétních případech trestného činu lichvy dle ustanovení § 253 odst. 1 tr. zákona obsahuje „Zpráva o výsledcích činnosti pracovního týmu pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách“, kterou přijala vláda ČR usnesením č. 218/2004.

Velkým přínosem projektu je nastartování bezprecedentní pravidelné komunikace mezi představiteli samosprávy, státní správy, Policie ČR, nevládními organizacemi a romskými aktivisty. Při řešení problematiky lichvy a dalších souvisejících rizikových faktorů je úzká spolupráce všech zainteresovaných stran nezbytnou podmínkou. Záměrem Policie ČR správy Severomoravského kraje je navázat na dosavadní zkušenosti s potíráním lichvy a vytvořit obdobné policejní pracovní skupiny i v dalších okresech v rámci správy.

V návaznosti na záměry Strategie vzešel z iniciativy severomoravské krajské policejní správy projekt „Společný svět“. Cílem projektu je dále rozvíjet činnost Policie ČR ve vztahu k etnickým menšinám a cizincům a vytvořit prostor pro vzájemnou komunikaci všech složek participujících na problematice práce ve vztahu k minoritám. Policie ČR chce být iniciátorem této komunikace, do které budou zapojeny nejen státní orgány, orgány samosprávy a nevládní neziskové organizace, ale také představitelé menšinových komunit žijících v moravskoslezském regionu. Závěrečná zpráva bude obsahovat zhodnocení průběhu a výsledků projektu a případné návrhy na realizaci obdobných projektů, které budou využitelné pro další krajské správy Policie ČR.

Činnost policejní pracovní skupiny pro potírání lichvy i dosavadní zkušenosti s projektem romských asistentů Policie ČR byla vyhodnocena ve *Zprávě o výsledcích činnosti pracovního týmu pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách*, kterou vláda ČR schválila svým usnesením č. 218 ze dne 10. března 2004. Zároveň byl dne 12. února 2004 vydán metodický pokyn ředitele úřadu SKPV PP ČR, kterým se upravuje postup Policie ČR při odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti lichvy.

Budoucnost mechanismu asistentů Policie ČR

Další projekt asistentů Policie ČR připravilo počátkem roku 2004 Ministerstvo vnitra ČR ve spolupráci s Okresním ředitelstvím Policie ČR Cheb, Městským úřadem v Chebu a Úřadem vlády.

Romský asistent Policie ČR v Chebu by měl být zaměřen především na navázání pozitivních kontaktů Policie ČR s romskou komunitou, a posléze také jako doplněk problémově orientované policejní práce – v daném případě pro řešení problematiky zneužívání dětí či dalších kriminogenních faktorů, rizikových a patologických jevů spojených s životem romské komunity v Chebu.

Projekt asistentek Policie ČR pro spolupráci s romskou komunitou v Chebu probíhá od konce února 2004. V polovině února proběhlo na městském úřadě v Chebu výběrové řízení za účasti zástupců Městského úřadu Cheb, vedoucího policejní pracovní skupiny, zástupců Ministerstva vnitra ČR a kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity. Na základě řízení byly vybrány a zaměstnány dvě terénní sociální pracovníce, které zároveň pracují i jako asistentky Policie ČR. Jedním z jejich hlavních úkolů je navázání kontaktu s komunitou a získání důvěry pro práci vybraných policistů v prostředí romské komunity, tak aby Policie ČR mohla úspěšněji poskytovat pomoc obětem trestné činnosti.

Projekt je financován kanceláří Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity z financí na terénní sociální práci, která ve spolupráci s Ministerstvem vnitra průběh projektu podrobně monitoruje.

V únoru 2004 byla také sestavena šestičlenná policejní pracovní skupina zřízená rozkazem ředitele OŘ PČR Cheb č. 25 ze dne 29. prosince 2003, jejímž hlavním úkolem je získávat, shromažďovat a analyzovat informace o dětské prostituci a navrhopat opatření k jejímu omezení a potírání. Policisté při své práci využívají činnosti asistentek Policie ČR a soustřeďují se i na další rizikové jevy, kterými je zasažena romská komunita. V současné době skupina prověřuje na dvě desítky případů týkající se jejich vymezené problematiky, dvě osoby již byly obviněny z ohrožování mravní výchovy mládeže.

V návaznosti na aktivity realizované v rámci projektu asistentek Policie ČR připravuje Městský úřad v Chebu ve spolupráci s Okresním ředitelstvím PČR Cheb projekt na zřízení komunitního centra v Chebu. Komunitní centrum bude dětem a mladistvým ze sociálně segregovaných komunit nabízet volnočasové aktivity jako alternativu k trávení volného času na ulicích města.

Vzhledem k tomu, že projekt asistentů Policie ČR a činnost policejních pracovních skupin zaměřených na práci s romskou komunitou jsou považovány za vysoce přínosné a jejich výsledky za relevantní, **navrhuje Ministerstvo vnitra ČR rozšíření projektu do dalších rizikových lokalit s významným zastoupením romské populace, případně s výskytem sociálně vyloučených komunit.**

Ministerstvo vnitra prosazuje systemizaci funkce **policejního asistenta jako standardního modulu terénní sociální práce v rámci Programu terénní sociální práce⁸** (vedle školského asistenta, zdravotního asistenta ad.). Partnerem Policie ČR při realizaci projektu může být jednak samospráva, která může požádat o přímou finanční dotaci ze státního rozpočtu, tak i nevládní organizace, která má možnost se ve volné soutěži ucházet o granty. Zařazení asistentů Policie ČR do systému terénní sociální práce bude koncepčně řešeno v rámci revidované Koncepce romské integrace, která bude vládě ČR předložena v 1. pololetí 2005.

Navrhovaná opatření:

- analyzovat možnosti využití mechanismu „asistentů Policie ČR pro spolupráci s romskou komunitou“ v konkrétních podmínkách dalších krajských správ Policie ČR
- provést zhodnocení projektu „asistentů Policie ČR pro spolupráci s romskou komunitou v Chebu“

⁸ Finanční prostředky vyčleněné na Program terénní sociální práce ze státního rozpočtu spravuje v současné době Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity.

3. Závěr

Všechny střednědobé i dlouhodobé strategické cíle resortu vnitra v oblasti policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám jsou postupně naplňovány.

V oblasti vzdělávání a formování kariéry policistů došlo během let 2003 a 2004 k významnému pokroku. Menšinová problematika, otázky rasové rovnosti a lidských práv jsou zařazeny do vzdělávání studentů středních policejních škol a do průběžného proškolení učitelů těchto škol, stejně tak jako do vzdělávacího programu frekventantů základní odborné přípravy. Od druhé poloviny roku 2004 bude v rámci celoživotního vzdělávání policistů probíhat při všech krajských policejních správách kurz zaměřený na problematiku policejní práce ve vztahu k menšinám, kterým postupně projdou policisté všech služeb Policie ČR.

Ve výhledu následujících dvou let bude nezbytně nutné doplnit menšinovou problematiku do programu vzdělávání policejního managementu a vytvořit specializační kurzy pro příslušníky Služby cizinecké a pohraniční policie.

Ministerstvo vnitra ČR a Policie ČR zintenzivní nábor příslušníků menšin k Policii ČR, přičemž využijí vhodných prostředků k propagaci své zaměstnanecké politiky vůči příslušníkům minoritních skupin. I nadále bude důsledně uplatňovat antidiskriminační postupy v policejní práci a zavede systém kontroly chování policistů v rámci základní odborné přípravy s ohledem na případné xenofobní a rasistické projevy.

Na základě vyhodnocení pilotních projektů budou od počátku roku 2005 při všech krajských policejních správách zřízeny funkce styčných důstojníků pro práci s menšinami; ti nadále ponese zodpovědnost za sestavení Plánu činnosti příslušné krajské správy Policie ČR ve vztahu k menšinám a za systematickou realizaci a koordinaci záměrů plynoucích z tohoto dokumentu. Ministerstvo vnitra a Policie ČR budou aktivně pokračovat v rozšiřování projektu asistentů policie a dalších procedurách navazování vztahů s představiteli minoritních komunit.

Klíčovými oblastmi i do budoucna zůstává zvyšování požadavků na odbornou a praktickou způsobilost policistů v dané problematice, uplatňování antidiskriminačních postupů v policejní práci, boj proti různým formám diskriminace uvnitř policejního sboru, podpora systémové preventivní činnosti Policie ČR ve vztahu k minoritám i podpora regionálních aktivit Policie ČR v této oblasti.

Východiskem pro návrhy na další opatření v dané oblasti budou údaje získané na základě sociologického šetření vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin.

V této souvislosti je vhodné připomenout že dosavadní způsob financování opatření týkajících se policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám může v dlouhodobé perspektivě přesahovat rámec možností standardního rozpočtu Ministerstva vnitra ČR. V současné době jsou finanční prostředky na realizaci navrhovaných opatření hledány v rámci stávajícího, schváleného rozpočtu resortu vnitra a ani pro léta 2004 a 2005 nežádá Ministerstvo vnitra o poskytnutí finančních zdrojů pro tyto účely. V rámci Strategie je však realizována řada aktivit, z nichž některé mají pilotní charakter, a cílem je postupně dosáhnout jejich celoplošného dosahu a uplatnění. Tyto a další okolnosti mohou vést k nárůstu nákladů spojených s realizací zmíněných opatření nad rámec možností rozpočtu Ministerstva vnitra, eventuálně dosavadních mimoresortních zdrojů (PHARE). V případě, že by realizace dalších navrhovaných opatření a zkvalitňování práce Policie ČR ve vztahu

k národnostním a etnickým menšinám v dlouhodobém výhledu byly podmíněny navýšením finančních prostředků, bude Ministerstvo vnitra ČR po předložení zdůvodněného finančního požadavku na základě návrhu vládního usnesení žádat vládu ČR o uvolnění chybějících finančních zdrojů.

4. Přehled úkolů uložených Ministerstvu vnitra a Policii České republiky

2.1. Vzdělávání a formování kariéry policistů

Navrhovaná opatření:

1. v souvislosti s přípravou kurzu Multikulturní výchova – extremismus-rasismus

a) realizovat navazující školení pro policejní instruktory působící v rámci kurzu v Školních policejních střediscích krajských správ, které bude zaměřeno na zdokonalení lektorských dovedností a doplnění znalostí o problematice policejní práce ve vztahu k menšinovým komunitám

b) zapojit do školení pro policejní instruktory osm policejních trenérů pro problematiku rasové rovnosti a další lektory, s nimiž Ministerstvo vnitra v dané oblasti dlouhodobě spolupracuje

c) zapojit osm policejních trenérů pro problematiku rasové rovnosti do lektorské činnosti v rámci kurzu Multikulturní výchova – extremismus-rasismus a zajistit podmínky k jejich lektorskému působení v rámci tohoto kursu

d) stanovit pořadí cílových skupin policistů, kteří budou kurzem procházet, v závislosti na relevantních ukazatelích (míra populačního zastoupení etnických menšin a cizinců v příslušných okresech a obvodech atd.)

e) vytvořit systém evidence absolventů kurzu v rámci informačního systému EKIS II, aby tak mohla být usnadněna realizace navazujících školení

časový harmonogram: **do 31.12.2004**

2. začlenit kurzy pro problematiku týkající se národnostních a etnických menšin mezi kurzy a semináře pro střední a vyšší policejní management

časový harmonogram: **do 30.9.2005**

3. v oblasti vzdělávání policistů Služby cizinecké a pohraniční policie v problematice policejní práce ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

a) redefinovat profil absolventa základní odborné přípravy SCPP a profil absolventa služební přípravy SCPP, který by obsahoval znalosti policistů týkající se odlišných kulturních a náboženských specifik, aktuálních migračních trendů, politiky České republiky ve vztahu k cizincům, nelegální migraci a dovednosti policistů týkající se efektivního a korektního jednání s cizinci, řešení konfliktních situací s cizinci a kompenzační techniky k redukci stresu

b) analyzovat potřebu vytvoření speciálního vzdělávacího programu pro příslušníky SCPP sloužící v zařízeních pro zajištění cizinců

c) na základě aktualizovaných profilů absolventa upravit stávající vzdělávací programy

d) provést školení personálu v zařízeních pro zajištění cizinců Balková, Poštorná, Velké přílepy, Frýdek-Místek, Bělá-Jezová

e) zajistit exkurze příslušníků SCPP zařazených v základní odborné přípravě v azylových zařízeních a zařízeních pro zajištění cizinců

časový harmonogram: **do 31.1.2005**

2.2. Zaměstnávání příslušníků národnostních menšin u Policie ČR

Navrhovaná opatření:

1. zefektivnit propagaci nábory příslušníků národnostních menšin k Policii ČR s využitím kontaktů na školy zapojené do programu „Podpory romských žáků středních škol“ a informační brožury o možnostech uplatnění u Policie ČR

časový harmonogram: **do 31.1.2005**

2. v rámci kurzů pro střední a vyšší policejní management informovat příslušníky Policie ČR s personální pravomocí o opatřeních podporujících nábory příslušníků národnostních menšin k Policii ČR

časový harmonogram: **do 30.6.2005**

2.3. Monitoring xenofobní hodnotové orientace policisty v rámci základní odborné přípravy

Navrhovaná opatření:

1. zajistit zapojení učitelů středních policejních škol MV ČR a instruktorů Školních policejních středisek do monitoringu chování policistů v rámci základní odborné přípravy s ohledem na případné xenofobní a rasistické projevy

časový harmonogram: **do 31. 1. 2005**

2. zahrnout do nově připravovaných interních aktů řízení v oblasti personální práce metodiku, která bude upravovat spolupráci funkcionářů s personální pravomocí s příslušnými zaměstnanci Policie ČR odpovědnými za monitoring frekventantů základní odborné přípravy a postup těchto funkcionářů při odhalení xenofobních nebo rasistických sklonů u policistů v základní odborné přípravě

časový harmonogram: **do 30.10.2005**

3. doplnit závazné pokyny policejního prezidenta č. 96 a 97 ze dne 28. června 2002 k provádění průběžného hodnocení příslušníků Policie ČR a práce zaměstnanců v pracovním poměru Policie ČR o položku nestrannost – xenofobie

časový harmonogram: **do 30.10.2005**

2.4. Etický kodex Policie

Navrhovaná opatření

1. zpracovat přílohu k Etickému kodexu Policie ČR, která bude mít podobu interpretace jednotlivých ustanovení kodexu a bude obsahovat příklady tzv. dobré praxe jednání v konkrétních situacích

časový harmonogram: **do 30.6.2005**

2. zajistit využití příručky „Policista v multikulturním prostředí“ v kurzu Multikulturní výchova – extremismus-rasismus

časový harmonogram: **do 30.1.2005**

3. realizovat opatření k mediálnímu využití Etického kodexu Policie

časový harmonogram: **do 30.10.2005**

2.5. Výzkum vztahu Policie ČR a národnostních a etnických menšin v české společnosti

Navrhované opatření

1. na základě výsledků reprezentativního sociologického šetření problematiky vztahu Policie ČR a národnostních menšin a cizinců v ČR navrhnout další opatření

časový harmonogram: do 31.12.2005

2.6.1. Plán činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám a Styčný důstojník pro problematiku menšin

Navrhovaná opatření:

1. systematicky implementovat mechanismy Plán činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám a Styčný důstojník pro problematiku menšin do struktury a činnosti Policie ČR a zavést tyto mechanismy při všech krajských správách Policie ČR.

časový harmonogram: do 31.1.2005

2. připravit závazný pokyn policejního prezidenta, kterým bude upravena činnost styčných důstojníků pro problematiku menšin

časový harmonogram: do 31.1.2005

3. zajistit proškolení styčných důstojníků v problematice práce Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám

časový harmonogram: do 31.1.2005

4. organizačně zajistit podmínky práce styčných důstojníků

časový harmonogram: do 31.1.2005

6.2.2. Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách

Navrhovaná opatření:

1. analyzovat možnosti využití mechanismu „asistentů policie ČR pro spolupráci s romskou komunitou“ v konkrétních podmínkách další krajské správy (krajských správ) Policie ČR

časový harmonogram: do 31.3.2005

2. provést zhodnocení projektu „asistentů policie ČR pro spolupráci s romskou komunitou v Chebu“

časový harmonogram: do 31.12.2005

Vyhodnocování úkolů

1. vypracovat hodnotící zprávu o průběžném plnění záměrů Strategie ve všech předmětných oblastech

časový harmonogram: do 31.12.2005